

Pestprotocol

OBS De Spiegel

**ELK UITERLIJK
IS MOOIER DAN
EEN PESTKOP**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

November 2019

Inleiding

Pesten is een veelvoorkomend probleem in onze samenleving. De gevolgen voor kinderen die gepest worden kunnen van grote invloed zijn op hun dagelijks functioneren. Het langdurig pesten kan lichamelijke en of psychische klachten veroorzaken met soms ernstige gevolgen. Veel kinderen hebben of krijgen als gevolg van pesten weinig zelfvertrouwen en een negatief zelfbeeld. Kinderen die worden uitgesloten vanwege pesten voelen zich niet welkom op school, in hun eigen woonomgeving, vereniging of club. Onze school wijst elke vorm van pesten af.

De benadering van de kinderen op school en de inrichting van ons onderwijs is zodanig dat we pestgedrag zoveel mogelijk proberen te voorkomen. In dit pestprotocol staat beschreven hoe we dit doen. In de gevallen dat er toch sprake is van pesten, geeft dit protocol aanwijzingen en handreikingen hoe hier mee wordt omgegaan. Om signalen van pestgedrag duidelijk te kunnen herkennen is pesten en de daarbij behorende aspecten duidelijk gedefinieerd.

In het protocol staan richtlijnen beschreven die voor alle geledingen gelden: kinderen, leerkrachten, ouders en andere mensen die in de school zijn en werken. Samen kunnen we zorgdragen voor een school waarin iedereen veilig en plezierig kan leren en leven en waarbij we pesten zoveel mogelijk een halt toeroepen.

Het pestprotocol is verdeeld in 4 hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt vanuit theorie een aantal achtergronden van pesten beschreven. Er wordt ingegaan op wat pesten is, de oorzaken ervan en de gevolgen voor verschillende groepen. Ook wordt informatie gegeven over het herkennen van pestsignalen. Voor de informatie in hoofdstuk 1 zijn diverse bronnen gebruikt. In hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe er op school wordt omgegaan met het voorkomen van pesten. In hoofdstuk 3 staat de aanpak van pesten op school beschreven. In hoofdstuk 4 staan procedures beschreven die worden uitgevoerd bij aanhoudend pestgedrag, verbaal geweld en fysiek geweld.

1. Definitie

Bij pesten gaat het niet om een eenmalige vervelende grap of opmerking door een klasgenoot of iemand anders. Pesten is iets dat vaker gebeurt over een langere tijd. Het doel van pesten is kwetsen en vernederen.

Een definitie van pesten is:

“Pesten is het herhaaldelijk uitoefenen van lichamelijke en/of geestelijke mishandeling door één of meerdere personen op een persoon.”

Vormen van pesten kunnen zijn:

- vervelende opmerkingen maken;
- grapjes maken ten koste van de ander;
- beledigen, schelden;
- negeren of sociaal isoleren;
- openlijk terechtwijzen of belachelijk maken;
- gebaren maken;
- beschadigen van eigendommen;
- vervelende e-mails versturen;
- digitaal pesten: via sms, e-mails, msn, hyves, enzovoorts.

Via e-mails, maar ook via de social media, zoals Facebook, Twitter, You Tube, Whats's App, Instagram en Snapchat. Digitaal pesten heeft net als pesten in 'real life' negatieve gevolgen voor het slachtoffer. Digitaal pesten kan nog meer impact hebben dan 'gewoon' pesten. Slachtoffers zijn bij digitaal pesten nergens meer veilig, zelfs niet in hun eigen huis. De pesters kunnen immers overal komen.

Vanwege het ontbreken van face-to-face contact is de drempel lager om agressieve en harde taal te gebruiken. Het vaak anonieme en ongrijpbare karakter van digitaal pesten, maakt dat slachtoffers niet kunnen reageren. Ook kan het slachtoffer te kijk worden gezet voor de hele wereld, bijvoorbeeld via filmpjes op YouTube. Wat eenmaal op internet staat, blijft altijd bestaan. Voor het slachtoffer kan dit vergaande consequenties hebben.

Risicofactoren

Bij het ontstaan van pesten spelen risicofactoren een rol die kunnen liggen in het kind zelf en in de omgeving:

- Slachtofferkenmerken

Bij kinderen en jongeren die gepest worden is meestal sprake van een combinatie van bepaalde persoonlijkheidskenmerken met fysieke zwakte. Naast fysieke zwakte kan het ook zijn dat iemand net iets afwijkt van de 'norm', bijvoorbeeld omdat hij stottert of een accent

heeft. Kinderen die een grotere kans lopen om slachtoffer van pesten te worden, hebben vaak een verminderde sociale redzaamheid. Het zijn meestal kinderen die moeite hebben om zich te verdedigen. De slachtoffers zijn in twee groepen te verdelen. De eerste groep bestaat uit passieve, onderdanige slachtoffers. Zij hebben een angstig reactiepatroon dat bij jongens gecombineerd wordt met fysieke zwakte. De tweede groep bestaat uit de zogenaamde provocatieve slachtoffers. Opvallend bij hen is een combinatie van angstige en agressieve reactiepatronen.

Pesten lijkt leeftijd- en seksegebonden. Vooral rond de leeftijd van 10 tot 14 jaar komt pesten veel voor. Jongens lijken vaker slachtoffer of dader van pesten dan meisjes. Zij krijgen bovendien meer te maken met direct fysiek en verbaal pesten. Meisjes zijn eerder het slachtoffer van sociale, relationele en indirecte vormen van pesten zoals uitsluiting en roddelen. Dit verband tussen sekse en vormen van pesten komt echter niet uit elk onderzoek naar voren.

- Kenmerken van pesters

Typische pesters hebben over het algemeen een agressief reactiepatroon. Jongens die pesten, combineren dat meestal met fysieke kracht. Daders hebben vaak een positievere houding tegenover geweld dan hun leeftijdsgenoten. Zij kunnen zich vaak slecht inleven in hun slachtoffers en voelen zich nauwelijks verantwoordelijk voor hun daden.

Enige tijd werd gedacht dat daders over het algemeen minder geliefd zijn bij leeftijdsgenoten dan jeugdigen die niet bij pesten betrokken zijn. Recenter onderzoek toont echter aan dat dit niet het geval is: daders zijn eigenlijk alleen niet geliefd bij kinderen die bang voor ze zijn. De rest van de klas blijft pestkoppen leuk vinden. Pesten wordt zelfs vaak strategisch ingezet: het maakt populair. Pesters kiezen daarom voornamelijk 'zielige' en 'onpopulaire' slachtoffers uit om geen sociale status te verliezen.

- Omgevingskenmerken

Jongens die gepest worden, hebben vaak een erg hechte band met hun moeders. De moeders van meisjes die gepest worden zijn juist eerder vijandig tegenover hun dochter dan over beschermend.

Pesten kan een imitatie zijn van de agressie die kinderen thuis ervaren. Daarnaast wordt de kans dat kinderen gaan pesten groter als ouders weinig bij hen betrokken zijn, hen afwijzen en verwaarlozen of te weinig toezicht houden. Mogelijk hebben opvoedingskenmerken in de vroege kindertijd meer invloed op pesten dan op latere leeftijd.

De aanwezigheid van een vriendengroep die toekijkt en niet optreedt tegen het pesten, vergroot de kans dat het pesten doorgaat.

De kans op pesten en agressief gedrag is groter op scholen met een groot verloop onder leerkrachten, te weinig duidelijke gedragsregels, gering toezicht en een gebrek aan

individuele benadering. Door op school een sfeer te creëren waarin harmonie en respect voor elkaar centraal staan kan het pesten worden omgevormd tot socialer gedrag.

Het zien van agressief gedrag op televisie kan bij sommige kinderen en adolescenten tot agressie leiden, maar de directe invloed van media op pesten is nog niet onderzocht.

Pesten is niet alleen schadelijk voor slachtoffers, maar ook voor de pester zelf en voor niet-betrokken toeschouwers.

Gevolgen voor de slachtoffers van pesten

Een eenmalige pestervaring is zelden erg traumatiserend, ook als die heel ernstig is. Vooral kinderen die herhaaldelijk en op verschillende manieren zijn gepest, hebben last van sociale en emotionele problemen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat gepest worden gevoelens van eenzaamheid en depressie vergroot en bestaande problemen verergert. Slachtoffers gaan zichzelf door het pesten minder leuk vinden, vertrouwen hun leeftijdsgenoten niet en zijn bang om naar school te gaan. Die gevoelens kunnen leiden tot verder isolement en diepere depressie en nog meer pestgedrag uitlokken. Kinderen die gepest worden hebben vaker last van psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid.

Gevolgen voor pesters

De gevolgen voor pesters zijn op korte termijn nog niet negatief. Zolang ze op school zitten, kunnen ze zich vaak goed staande houden. Hun schoolprestaties zijn beter dan die van gepeste kinderen en hun populariteit en zelfwaardering zijn ook groter. Vaak is er wel sprake van een zogenaamde schijnpopulariteit: klasgenoten bewonderen de pesters, maar tegelijkertijd zijn ze ook bang voor hen. Ze lijken populair, maar zijn het daadwerkelijk niet.

Op de lange termijn kunnen pesters echter wel sociale problemen krijgen. Een pestend kind leert dat het doelen kan bereiken zonder op een sociaal aangepaste manier met anderen te onderhandelen. Daardoor kan hij uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen krijgen.

Kinderen en jongeren die op school anderen pesten, lopen een grotere kans op ernstige problemen in hun adolescentie. Ze komen vaker met justitie in aanraking, drinken meer alcohol en plegen vaker zelfmoord. Jongens die pesten zijn later vaker bij vechtpartijen betrokken. Meisjes die vroeger pestten hebben op latere leeftijd een grotere kans om betrokken te raken bij huiselijk geweld en om tienermoeder te worden. Kinderen van vroegere pestkoppes vertonen op hun beurt weer vaker problematisch gedrag.

Gevolgen voor klasgenoten

De hele klas kan last hebben van pesten. De verstoring en afleiding die het pesten veroorzaakt hinderen het leren. Op dagen waarop niet-betrokken kinderen iemand gepest zien worden, vinden ze school minder leuk. Kinderen die dagelijks geconfronteerd worden

met pesten krijgen bovendien de boodschap dat toeschouwers niet ingrijpen, slachtoffers verdienen wat ze krijgen, macht belangrijker is dan rechtvaardigheid en dat volwassenen niet goed voor kinderen zorgen.

Hoe herken je pestgedrag?

De pesters proberen het pesten zoveel mogelijk te verhullen. Toch wordt een kind nooit gepest zonder dat er signalen uitgezonden worden. Er zijn twee soorten signalen: primaire (rechtstreeks verbonden) en secundaire (onrechtstreeks verbonden).

Het pestgedrag herkennen bij de gepeste

Primaire signalen:

- Het kind wordt (herhaaldelijk) gepest, uitgescholden, bespot, gekleineerd, belachelijk gemaakt, vernederd, bedreigd of gecommandeerd.
- klasgenoten lachen hen op een spottende en onvriendelijke manier uit.
- Ze worden lastiggevallen, weggeduwd, gestoten, gestompt, geslagen, geschopt en ze zijn niet in staat zichzelf adequaat te verdedigen.
- Betrokken zijn bij 'twisten' of 'ruzies' waarin ze zich totaal niet kunnen verdedigen en waaruit ze soms huilend proberen te ontsnappen.
- Hun boeken, geld of andere eigendommen worden beschadigd of slingeren rond.
- Ze hebben blauwe plekken, verwondingen, sneeën, schrammen of gescheurde kleding die ze niet op een normale manier opgelopen kunnen hebben.

Secundaire signalen (school):

- Ze zijn (vaak) alleen en ze worden uitgesloten door de klas tijdens pauzes.
- Ze lijken geen enkele goede vriend in de klas te hebben.
- Ze worden vaak als laatste gekozen bij het samenstellen van een team.
- Ze proberen in de pauze dicht bij de leerkracht te blijven, hier voelen ze zich veilig en kunnen beter opschieten met volwassenen dan met leeftijdgenoten.
- Ze vinden het erg moeilijk hardop te praten in klas (angstige en onzekere indruk).
- Ze zien er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit.
- Ze tonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten.
- Ze kunnen onder leeftijdsgenoten moeilijk voor zichzelf opkomen.
- Ze verliezen de belangstelling voor hun schoolwerk en halen lagere cijfers. Het vertonen van onverwacht gedrag (bv spontane driftbuien) kan een gevolg zijn.
- Ze gaan niet graag naar school en proberen er steeds onderuit te komen.

Mogelijke signalen van een pestkop

- doet stoer en wil imponeren
- is vaak fysiek sterker dan het slachtoffer

- wil overheersen en zichzelf bewijzen, ten koste van alles
- is impulsief en reageert agressief bij tegenwerking
- heeft een groot idee van zichzelf
- omringt zich met meelopers die zorgen voor zijn aanzien
- is eerder gevreesd dan geliefd in de groep

Pesten op school is te herkennen aan een veelheid van signalen.

- Altijd een bijnaam, de persoon nooit bij de eigen naam noemen;
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over die persoon;
- Een klasgenoot telkens weer ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Beledigen;
- Opmerkingen maken over kleding;
- Isoleren en negeren;
- Na schooltijd opwachten, schoppen of slaan;
- Op weg naar huis achterna rijden;
- Naar het huis van de gepeste gaan;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden of schreeuwen;
- Pesten via msn.

Signalen voor de leerkracht:

- De gepeste is vaak betrokken bij samenscholingen of opstootjes in de klas of op de speelplaats;
- De leerling is vaker afwezig; gaat niet graag naar school;
- De leerling zoekt de veiligheid van de leerkracht op;
- Een leerling wordt vaak met een bijnaam aangesproken door klasgenoten;
- Er is een verhoogde kans op psychosomatische klachten (hoofdpijn, buikpijn);
- De schoolresultaten van de leerling gaan plots achteruit;
- De leerling wordt dikwijls als laatste gekozen bij het indelen van groepjes (sportles, groepswork);
- De leerling isoleert zich van de anderen, soms met één vriend(in);
- De leerling is vaak alleen en buitengesloten tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- De leerling blijft dicht bij de onderwijzer staan tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- Opvallend vaak zijn er spullen kapot of verdwenen bij een leerling;
- Een leerling is vaak betrokken bij vechtpartijtjes, scheldpartijen etc.
- Een leerling is steeds het mikpunt van "grapjes". Pen weggooien, etui overgooien, stoel wegzetten etc.
- De leerling gedraagt zich gestresst, ongelukkig en depressief;

- De leerling gedraagt zich schichtig, schrikt snel, durft iemand niet aan te kijken etc.
- De schoolprestaties gaan langzaam achteruit;
- De sfeer in de klas is niet goed;
- De leerkracht voelt intuïtief aan dat er "iets" niet klopt in de klas en kan er maar niet de vinger achter krijgen wat het is.

2. Voorkomen van pesten

Beleid van de school

Het is essentieel dat kinderen kunnen opgroeien in een veilige omgeving. De school is dan een belangrijke factor, aangezien kinderen hier een groot deel van hun tijd doorbrengen. Bovendien wordt er in school ook gewerkt aan de ontwikkeling van de kinderen op velerlei gebieden: didactisch, sociaal emotioneel, creatief, motorisch. Om de ontwikkeling zo optimaal mogelijk te laten verlopen, is een omgeving waar kinderen zich veilig voelen wezenlijk. Pestgedrag past niet in een veilige omgeving. De school zal in haar grondhouding, werkwijze en activiteiten zoveel mogelijk proberen te voorkomen dat pestgedrag optreedt. Daarnaast volgt school de kinderen in hun welbevinden. Als er aanwijzingen voor mogelijk pestgedrag, of ander gedrag dat kan leiden tot pesten (zoals plagen, conflicten en ruzies), dan begeleidt de school de kinderen in dit gedrag. Dit gebeurt op momenten dat zich dit manifesteert maar ook in reguliere, terugkerende activiteiten in het lesprogramma. Ouders worden hierover geïnformeerd en indien nodig ook betrokken.

Grondhouding

OBS De Spiegel is een school met een lage drempel. Hiermee bedoelen we dat er een open houding naar kinderen en volwassenen onderling is; leerkrachten, directie en andere medewerkers in de school zijn makkelijk benaderbaar. We verwachten van iedereen in school dat men nieuwsgierig is naar elkaar en dat men elkaar wil leren kennen. Er is sprake van een onderzoekende houding; naar leren, maar ook naar elkaar. We gaan ervan uit dat iedereen in school iets toevoegt.

Werkwijze

De open houding is alom aanwezig in de school. Dat begint al als je de school binnen komt. Er is veel gelegenheid om elkaar te ontmoeten en iemand die nieuw is, wordt actief benaderd. We gebruiken het begin van de dag om iedereen de gelegenheid te geven in school te zijn en daar elkaar tegen te komen, kinderen kunnen laten zien wat ze aan het doen zijn en volwassenen kunnen dit bekijken en bevragen. De leerkrachten zijn er om de kinderen welkom te heten. We spreken elkaar aan bij de voornaam en zeggen je en jij.

Activiteiten

Behalve een aanwezige open houding worden er specifieke activiteiten georganiseerd waarbij ontmoeten een belangrijke factor is. De Spiegel Spetter Spektakelweek is daar het meest expliciete voorbeeld van. In deze week staan activiteiten die samen worden gehouden centraal. Ook op andere momenten in het schooljaar proberen we momenten te creëren waarbij alle kinderen samen zijn, vaak ook met ouders.

We hanteren in ons lesprogramma programma's die een aanspraak doen op samen leren, samen leven, samen werken en samen spelen. Voorbeelden hiervan zijn:

- *Positive Behaviour support*
- *Wij zijn een groep*
- *Spiegel Spetter Spektakelweek*
- *Verschillende programma's in de groepen zoals "Meidenvenijn"*
- *Mindset*

In deze programma's leren kinderen ook hoe ze om kunnen gaan met plaaggedrag, ruzies en conflicten en hoe ze hier hulp bij in kunnen schakelen van anderen. Sommige programma's geven handreikingen hoe leerkrachten om kunnen gaan met gedrag dat niet past binnen de verwachtingen die we op school hebben.

Als ouders vragen hebben over pesten of signalen ontvangen dat er mogelijk pestgedrag kan optreden, is de leerkracht het eerste aanspreekpunt. De school beschikt over een gedragspecialist waar leerkrachten te rade kunnen gaan voor de aanpak van probleemgedrag in de klas. De gedragspecialist kan middels advies of activiteiten in de klas of individuele kinderen ondersteunen.

Volgen

Behalve het uitdragen van en aandacht besteden aan veiligheid en ontwikkeling houdt de school ook in de gaten hoe het gesteld is met de sociaal emotionele ontwikkeling en het welbevinden van kinderen. We doen dit in samenspraak met de kinderen en ouders. Door het volgen van veiligheid en ontwikkeling proberen we pestgedrag te voorkomen en kunnen we adequaat reageren als er signalen zijn dat dit kan ontstaan. Voor het volgen gebruiken we verschillende middelen zoals:

- *Volgsysteem ZIEN*
- *Observaties door leerkrachten*
- *Signalen door anderen*
- *Veiligheidsprotocollen zoals een Risico-inventarisatie*

Gegevens uit bovenstaande middelen worden gebruikt voor een eventuele individuele aanpak bij kinderen of maatregelen op groeps- of schoolniveau.

3. Aanpak van pesten

Als er ondanks de preventie aanpak van pestgedrag bij ons op OBS De Spiegel toch structureel pesten voorkomt, volgt er een afgesproken aanpak.

Interventies zijn gericht op de school, de klas en op individuele leerlingen, zowel 'pesters' als 'gepesten'

Daarbij zijn volgende voorwaarden en handelwijzen van belang:

- Leerkrachten zijn zich bewust van het belang van een goed sociaal klimaat op school (inclusief het tegengaan pesten) en de betrokkenheid van ouders daarbij.
- OBS De Spiegel als geheel en de individuele leerkracht maken vroegtijdig duidelijk welk belang zij hechten aan een goed sociaal klimaat op school (inclusief het tegengaan van pesten) en aan de betrokkenheid van ouders daarbij.
- Onze leerkrachten zijn competent in creëren van een goed sociaal klimaat op school (inclusief het tegengaan van pesten) en de betrokkenheid van ouders daarbij.
- Ouders voelen zich gewaardeerd en welkom.
- Er is individueel contact tussen school en ouders.
- Kinderen worden zoveel mogelijk betrokken bij het contact tussen de school en hun ouders.
- OBS De Spiegel zoekt ook contact met de ouders als er iets positiefs te melden is (dus niet alleen als er problemen zijn).
- OBS De Spiegel organiseert activiteiten waar alle ouders bij aanwezig mogen zijn.
- OBS De Spiegel zet zich in om tweezijdige informatie uitwisseling met ouders tot stand te brengen, welke de basis is van een gelijkwaardige samenwerking.
- Tussen school en ouders is er regelmatig contact.
- De school reikt gespreksonderwerpen aan om thuis in het gezin over door te praten.
- De adviezen die de school aan ouders geeft zijn concreet en praktisch bruikbaar.
- Wat kan (moet) de school doen?
- Elke school is met ingang van schooljaar 2015 verplicht om de veiligheid op school te monitoren. Een veiligheidsplan is verplicht, evenals een persoon die daarvoor verantwoordelijk is. Dit is bekend bij leerkrachten, ouders en kinderen.
- Alle leerkrachten moeten uitdragen dat pesten niet wordt getolereerd en dat iedereen mee moet helpen om de school plezierig te houden.
- Elk volwassen personeelslid grijpt meteen in bij pestgedrag. Denk hierbij groepsoverstijgend en schoolbreed. Die kinderen zitten niet in mijn klas is dus geen argument.
- De school zorgt voor voldoende toezicht op "pestplekken."
- OBS De Spiegel schept door alle leerjaren heen een positief klimaat, waarin regelmatig aan de orde komt hoe je samen problemen kunt oplossen en andere kinderen kunt helpen bij moeilijkheden.

- De kinderen wordt geleerd dat pesten not done is. Ze leren om in de bres te springen voor de zwakkere kinderen. Kunnen ze dit niet, of helpt dit niet, dan leren ze dat ze het probleem altijd moeten melden bij de leerkracht

De Leerkracht helpt de gepeste:

- Spreekt in vertrouwen met het gepeste kind. Maak niets openbaar tegen de wil van het kind.
- Met het kind zal een vragenlijst worden ingevuld om zicht te krijgen over wat er aan de hand is, wie er betrokken is of zijn, wie wat doet, waarom, wanneer, enz.
- Probeert het kind er wel van te overtuigen, dat er IETS moet gebeuren en dat anderen dit dus te weten komen.
- Biedt steun aan het gepeste kind. Neemt het kind zeer serieus.
- Bespreekt met het kind wat voor hem een oplossing kan zijn.
- Spreekt met het kind af dat het vertelt wat er aan de hand is, omdat zij/hij niet alles kan zien. Sommige kinderen hebben zeker als ze jonger zijn, het idee dat de juf of meester “alles weet” en dus ook van het pesten weet.
- Licht de ouders van het kind in en vraagt wat zij gemerkt hebben.
- Bespreekt of het gepeste kind misschien sociale vaardigheidstraining nodig heeft.

De leerkracht helpt de pester:

- Praat met de pester en kijkt of hij/zij inzicht kan krijgen in de gedachte achter het pesten. Hoe lastig misschien ook: beschuldigt het kind niet.
- Met de pester zal een vragenlijst worden ingevuld om zicht te krijgen op waarom er wordt gepest, wie er bij betrokken zijn en hoe de pester denkt te kunnen bijdragen aan een oplossing.
- Legt uit hoe een gepest kind zich voelt en welke gevolgen pesten kan hebben. Vaak realiseren kinderen zich dit niet! Een beschadigd stuk papier dat niet meer kreukvrij te strijken is, concretiseert heel mooi de blijvende schade.
- Legt aan het kind uit, dat het pesten moet stoppen en hoe de leerkracht daarmee aan de slag gaat.
- Licht de ouders van het kind in. Hebben zij iets gemerkt van het pesten? Maak ook hen duidelijk dat het pesten moet stoppen en wat de leerkracht gaat doen om dit voor elkaar te krijgen, liefst in samenwerking met de betreffende ouders
- Bekijkt of het kind sociale vaardigheidstraining nodig heeft.
- Benoemt duidelijk de eventuele consequenties voor de pester als het pesten niet stopt.
- Maakt een vervolg afspraak om te bekijken hoe het dan gaat.

De leerkracht gaat in gesprek met de meelopers en buitenstaanders: de rest van de klas dus.

- De leerkracht vertelt in de groep dat er in de klas gepest wordt. Dat zal geen verrassing zijn.
- Bespreekt klassikaal de verschillende rollen in het pestproces (zie boven). Legt ook uit dat pesters vaak zelf problemen hebben en niet altijd “slechte kinderen” zijn.
- Maakt goed duidelijk dat buitenstaanders/wegkijkers die van het pesten weten en niets doen eigenlijk even schuldig zijn.
- Prijst (in het algemeen) kinderen die de moed hebben voor de gepeste op te komen en vertelt dat een hele groep SAMEN het pesten van een enkele pester kan stoppen.
- Legt uit dat komen vertellen dat iemand gepest wordt absoluut geen klikken is.
- Maakt goed duidelijk dat hij/zij als leerkracht niet alles kan zien en dat hun hulp hierbij belangrijk is.
- Bedenkt met de klas wat ze kunnen doen om pesten tegen te gaan. Houdt ook dit algemeen en laat geen namen noemen.
- Moedigt kinderen aan om hun mening over pestgedrag te geven. De meeste kinderen zijn namelijk gewoon tegen pesten. Als veel kinderen zich tegen pesten uitspreken, maakt dat anderen duidelijk dat ze niet alleen staan in hun afkeuring hiervan.
- Stel dat de klas geen oplossingen kan (of wil) geven: zeg dan dat je morgen op de zaak terugkomt, omdat het zeer belangrijk is dat zij met zijn allen oplossingen verzinnen.
- Maakt duidelijk dat hij/zij pesten nooit tolereert en dat hij/zij alles zult doen om pesten te bestrijden en te voorkomen. De besliste houding van de leerkracht in deze is zeer belangrijk!
- Vertelt de groep dat de directie van de school op de hoogte is gebracht en mogelijk ook sommige ouders. Dit geeft aan hoe belangrijk hij/zij het vindt dat het pesten stopt.
- Vertelt dat hij/zij over een paar dagen op de zaak terugkomt, om te kijken hoe het gaat.
- Denkt niet dat het pesten hierna over is. Pestgedrag heeft de neiging terug te komen. Evalueert wekelijks wéér met zijn allen hoe het nu gaat. Blijf alert!

In gesprek met de ouders van de pester:

Ouders zullen soms verbaasd zijn. Ze kunnen misschien als eerste reactie wel ontkennend reageren dat hun kind een pester is. Het kan zijn dat ze gaan uitleggen hoe het gepeste kind het uitlokt, enz. Dat is een begrijpelijke reactie. Er zijn niet heel veel ouders die hun kind proberen op te voeden tot pester en nu juichend zullen reageren omdat het gelukt is. Als gedurende het gesprek blijkt dat hun kind toch echt een pester

is, zullen de meeste ouders bereid zijn mee te werken om dit gedrag te stoppen. De leerkracht:

- Probeert het gesprek constructief te houden. Kinderen maken fouten, ze moeten er van leren.
- Zal de vragenlijst die met de pester is ingevuld, voorleggen en bespreken.
- Zoekt samen met de ouders (en eventueel het kind) naar een goede oplossing. Alleen maar blijven zeuren over het gebeurde lost het probleem namelijk niet op. Laat de pester excuses maken aan de gepeste, eventueel met de ouders erbij. Let er op of het gemeente excuses zijn. Er zijn ook kinderen die heel “makkelijk” sorry kunnen zeggen.
- Bespreekt wat de consequenties zijn als het pestgedrag weer terug komt.
- Spreekt af dat hij/zij snel weer contact opneemt om te vertellen hoe het gaat en om te horen of zij iets gemerkt hebben.
- Als er ouders zijn die afwijzend blijven reageren, de schuld bij andere kinderen leggen of vinden dat een geintje op zijn tijd moet kunnen, wordt het gesprek beëindigd
- De leerkracht deelt hen dan mede dat hij/zij gaat overleggen met de directie hoe dit verder moet gaan, omdat hij/zij niet tevreden is met dit gesprek.
- De directie gaat samen met de leerkracht en de IB-er op zoek naar een vervolg van dit afgebroken gesprek. Hoe dit vorm gegeven zal gaan worden is sterk afhankelijk van de situatie en zal op dat moment bekeken en vastgesteld moeten worden.
- Ouders zal worden geadviseerd om externe hulp in te schakelen als dit nodig wordt geacht. Hierbij valt te denken aan schoolmaatschappelijk werk of het Centrum voor Jeugd en Gezin.

In gesprek met de ouders van het gepeste kind:

Misschien wisten deze ouders al wat er aan de hand was. Het kan zijn dat zij een gedragsverandering bemerkten bij hun kind, dat het misschien niet naar school wilde, enz. Mogelijk hebben deze ouders zelf de signalen opgepakt en zijn de dialoog met de leerkracht aangegaan. De leerkracht van OBS De Spiegel:

- Vertelt aan hen wat hij/zij bemerkt heeft.
- Zal de vragenlijst die met het gepeste kind is ingevuld voorleggen en bespreken.
- Legt uit welke stappen hij/zij al ondernomen heeft en welke stappen er nog gaan volgen. Duidelijkheid is belangrijk. Ouders mogen niet de indruk krijgen dat de school niets aan het probleem doet!
- Spreekt af dat hij/zij over een week weer contact opneemt.

4. Procedures

In hoofdstuk 3 zijn de mogelijkheden beschreven om gepeste kinderen, pester(s) en hun omgeving te helpen en te begeleiden. Als deze hulp en begeleiding niet helpen, zijn er andere maatregelen noodzakelijk waarbij in bepaalde gevallen procedures gevolgd moeten worden. Deze procedures zijn ook vaak van toepassing als er sprake is van verbaal of fysiek geweld. Het is belangrijk dat deze vormen van geweld ook worden beschreven. Daarom staan ze in dit hoofdstuk apart vermeld.

Procedure bij voortdurend pesten

Indien de in hoofdstuk 3 genoemde hulp en begeleiding niet afdoende is om pesten tegen te gaan, kan de school de volgende sancties toepassen:

- Het voor een nader te bepalen tijd uit de groep halen van een (of meerdere) leerlingen, afhankelijk van de aard en ernst van het gedrag.
- Het schorsen van een leerling.
- Het verwijderen van een leerling.

Als de school besluit om leerlingen uit de groep te halen, gelden hiervoor de volgende regels en voorwaarden.

- De ouders worden op de hoogte gebracht van het besluit tot uit de groep plaatsing, Hierbij wordt de reden aangegeven en de duur van de maatregel.
- De ouders zal geadviseerd worden enige vorm van hulp in te roepen voor het kind c.q. de thuissituatie.
- Er wordt een plek in school aangewezen waar de leerling(en) zullen zijn en waarbij er oor- en oogcontact is met een of meerdere teamleden. Er kan ook worden besloten om de leerling(en) bij een andere leerkracht in de groep te plaatsen.
- De leerling heeft contact met zijn eigen leerkracht over het schoolwerk dat er gemaakt dient te worden. De leerling meldt zich 's ochtends voor aanvang van school en aan het einde van de schooltijd bij zijn eigen leerkracht. Er worden afzonderlijke afspraken gemaakt voor de pauzes en het overblijven.
- De kinderen van de betreffende groep worden ingelicht over de maatregel. Bij het terugkeren in de groep worden de kinderen van de groep daar ook over ingelicht, mogelijk samen met de uit de groep gehaalde leerling(en).
- Aan het einde van de periode dat de leerling(en) uit de groep zijn gehaald, is er een gesprek met de ouders en de leerling(en).

De maatregelen tot schorsing en verwijdering van leerlingen staan verderop in dit hoofdstuk beschreven. Het kan zijn dat pestgedrag gepaard gaat met verbaal of fysiek geweld. De maatregelen die hierbij genomen worden staan hieronder vermeld.

Verbaal en fysiek geweld

In het programma Positive Behaviour Support is aangegeven hoe er gereageerd kan worden op ongewenst gedrag (gedrag dat niet past in de opgestelde gedragsverwachtingen). In het programma wordt dit de “reactieprocedure” genoemd. Als kinderen worden aangesproken wordt hen gevraagd naar de juiste gedragsverwachting. Als het goed is kan het kind deze benoemen. Het kind krijgt vervolgens de kans om de gedragsverwachting wel te laten zien. Gebeurt dit niet dan kan er een sanctie worden opgelegd. Sancties zijn in het programma afgesproken en vastgelegd.

PBS maakt hierbij twee uitzonderingen, namelijk verbaal en agressief geweld. Dit wordt geen enkele omstandigheid geaccepteerd. Afhankelijk van de ernst van het geweld kan er direct een sanctie worden opgelegd. Het kan zijn dat verbaal en/of fysiek geweld voortvloeien uit pestgedrag. In dat geval kunnen de hieronder beschreven procedures volgen op maatregelen die al eerder zijn genomen in het kader van het pestgedrag.

In het optreden van verbaal en fysiek geweld zijn er een aantal stappen afgesproken die samen een protocol vormen tegen het optreden van dit soort geweld. De ernst en frequentie van het voorkomen van dit geweld bepaalt mede het doorlopen van deze stappen. Hoe ernstig een vorm van dit geweld is, wordt bepaald door het teamlid dat bij het geweld optreedt of betrokken wordt en/of in overleg met de directie.

Verbaal geweld

Onder verbaal geweld verstaan we het schelden en/of opmerkingen maken met als enig doel een ander te kwetsen of te bedreigen. In school wordt er bij verbaal geweld rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen en het bij de leeftijd van het kind passende uitlatingen.

1. Er volgt direct een sanctie voor de betrokken leerling of leerlingen. Het bij het geweld betrokken teamlid bepaalt de ernst van het geweld en de bij de ernst passende sanctie. Overblijfskrachten of andere volwassenen die geen teamlid zijn, roepen direct de leerkracht(en) van het kind of de kinderen erbij om de ernst en de sanctie te bepalen. Als de leerkracht niet beschikbaar is, kan een andere leerkracht of de directie worden ingeschakeld. Sancties worden direct opgelegd of indien dit niet mogelijk is zo snel mogelijk na het optreden van dit geweld.
2. Indien het verbale geweld als ernstig wordt beoordeeld worden na het opleggen van een sanctie de ouders van de dader(s) ingelicht door school. Afhankelijk van de ernst volgt eventueel de volgende stap. Als er sprake is van eenzijdig geweld waarbij er sprake is van dader(s) en slachtoffer(s), wordt ook contact opgenomen met de ouders van slachtoffer(s).
3. Een onderdeel van de sanctie kan zijn dat de dader(s) voor nader te bepalen tijd uit de groep worden gehaald.

4. Indien het verbale geweld zeer ernstig is, kan worden overgegaan tot schorsing van de dader(s) voor één of meerdere dagen. De maatregel tot schorsing wordt later nader toegelicht

Fysiek geweld

Er is sprake van fysiek geweld als er opzettelijke lichamelijke mishandeling, al dan niet met behulp van voorwerp, wapen of substantie plaatsvindt. In school wordt er bij fysiek geweld rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen en het bij de leeftijd van het kind passend gedrag.

1. Er volgt direct een sanctie voor de betrokken leerling of leerlingen. Het bij het geweld betrokken teamlid bepaalt de ernst van het geweld en de bij de ernst passende sanctie. Overblijfkrachten of andere volwassenen die geen teamlid zijn, roepen direct de leerkracht(en) van het kind of de kinderen erbij om de ernst en de sanctie te bepalen. Als de leerkracht niet beschikbaar is, kan een andere leerkracht of de directie worden ingeschakeld. Sancties worden direct opgelegd of indien dit niet mogelijk is zo snel mogelijk na het optreden van dit geweld.
2. Bij fysiek geweld, wordt altijd contact opgenomen met de ouders van de dader(s) en slachtoffer(s). Afhankelijk van de ernst van het geweld kunnen de ouder(s) van de dader(s) worden verzocht het kind van school te komen ophalen. Indien dit gebeurt zal dit formeel als schorsing worden geregistreerd.
3. Onderdeel van de sanctie kan zijn dat de dader(s) voor nader te bepalen tijd uit de groep wordt of worden gehaald.
4. Afhankelijk van de ernst van het geweld kan de school overgaan tot het schorsen van de dader(s) voor een of meerdere dagen. De maatregel tot schorsing wordt later nader toegelicht.
5. Indien het fysiek geweld als zeer ernstig wordt beoordeeld of als dit geweld zich al frequent heeft voorgedaan kan er worden besloten om de dader(s) van school te verwijderen. Aan een verwijdering zijn strenge regels en voorwaarden verbonden. Deze worden later nader toegelicht.
6. De school kan overwegen bij het optreden van fysiek geweld een melding te doen bij Veilig Thuis (het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling).

Schorsing

Afhankelijk van de ernst en frequentie van het voorkomen van verbaal en fysiek geweld kan er besloten worden tot schorsing van een of meerdere leerlingen. Bij een schorsing wordt tijdelijk de leerling(en) de toegang tot de school ontzegd. Aan een schorsing zijn regels en voorwaarden verbonden. Deze zijn:

- Een schorsing wordt opgelegd door het bevoegd gezag van de school, in ons geval het College van Bestuur van Stichting kom Leren.

- De ouders van de te schorsen leerling(en) worden gehoord en schriftelijk op de hoogte gebracht van het voornemen tot schorsing. Daarbij moet de reden voor de schorsing worden vermeld.
- De school kan een leerling maximaal 5 schooldagen schorsen. Als de schorsing langer dan 1 dag duurt moet het bevoegd gezag de Onderwijsinspectie hiervan schriftelijk in kennis stellen.
- Er kan bezwaar gemaakt worden tegen een schorsing bij het bevoegd gezag van de school. Indien dit niets oplevert kan het bezwaar worden voorgelegd aan de bestuursrechter.

Verwijdering

De reden voor een verwijdering kan drieledig zijn, namelijk als een kind beter thuis hoort op een school voor speciaal (basis)onderwijs, als er voortdurend storend en ernstig agressief optreedt bij een leerling of als er sprake is van een ernstig conflict waarbij ook de ouders zijn betrokken.

Voor verwijdering gelden strenge regels:

- Het bevoegd gezag moet de ouders, leerling en betrokken leerkracht gehoord hebben.
- Het bevoegd gezag moet de leerplichtambtenaar op de hoogte stellen van het besluit tot verwijdering
- De reden van verwijdering moet altijd worden aangegeven.
- De definitieve verwijdering kan pas plaatsvinden als het bevoegd gezag een andere school voor de leerling heeft gevonden.

Bijlagen

VRAGENLIJST 1

Vul dit lijstje in maar wees wel eerlijk

Naam.....groep.....leerkracht(en).....

Door wie wordt je gepest?

Door.....en.....en.....en.....

Hoe word je gepest?

Uitlachen, uitschelden, je mag niet meedoen, er worden leugens over je verteld, er worden spullen afgepakt en of kapot gemaakt, je wordt bedreigd en/of bang gemaakt, ze raken je aan of pakken je beet, ze duwen, schoppen of slaan of.....

Je wordt gepest met je bril, haar kleding.....

Waar wordt je gepest?

In de klas, op het schoolplein, in de hal, buiten de school.....

Wanneer wordt je gepest?

Voor schooltijd, onder de les, in de pauze, na schooltijd.....

Wie is de ergste pester?.....Waarom.....

Wie is de leider, baas bij het pesten?.....

Wie helpt jou?.....Wie is je vriend(in)?.....

Tegen wie heb je gezegd dat je gepest wordt? Juf, meester, directeur,.....

Wat is er toen tegen je gezegd?.....

Heb je thuis verteld dat je gepest wordt? Ja/nee

Wil je er met iemand over praten? Ja, nee, ik weet het niet.

Wil je dat er in de klas over wordt gepraat? Ja, nee, weet ik niet.

Welke klachten heb je? Slecht slapen, huilen, bang, pijn, bloed.....

Zijn er spullen afgepakt en of kapot gemaakt en zo ja
wat?.....

De pester moet ophouden/straf krijgen of.....

Wat heb jezelf gedaan? Terug gescholden, terug geslagen of geschopt,
uitgelachen.....

Heb je hier straf voor gekregen? Ja, nee, nog niet

Heb jezelf wel eens gepest? Ja, nee omdat.....

Is dit de eerste keer dat je deze vragenlijst invult? Ja, nee.....

*Lees de vragenlijst en je antwoorden nog een keer goed door. Heb je een
verkeerd antwoord ingevuld, vraag dan een nieuw briefje en vul hierop
het juiste antwoord in. Ben je niet helemaal eerlijk geweest, vraag dan
ook een nieuw briefje en vul alles nog een keer opnieuw in.*

Ik heb geen fouten gemaakt en ben heel eerlijk geweest, zonder iets te
verzinnen.

Naam:.....

Datum.....

Handtekening.....

VRAGENLIJST 2

Vul dit briefje in en wees eerlijk:

Naam:.....groep.....

Op onze school is de afspraak dat wij niet pesten. Toch wordt er gezegd dat jij pest. Wij willen ook van jou horen wat er aan de hand is en vragen je daarom deze vragen in te vullen.

Heb je de vragenlijst 1 gekregen en doorgelezen? Ja, nee

Staan er dingen in die waar zijn? Ja, nee

Staan er dingen in die niet waar zijn? Ja, nee

Is er een reden waarom je pest? (Je bent zelf ook gepest, je wordt zelf gepest,)

omdat.....
.....

Is er iemand die mee pest? (ja, nee) wie?

.....en.....en.....

Zijn dat je vrienden en of vriendinnen? Ja,

nee.....

Vind je pesten leuk? Ja, nee

Waarom pest je dit meisje of deze

jongen?.....
.....

Hoe kunnen we het pesten stoppen?.....

Wil jij helpen om het pesten te stoppen? Ja, nee

omdat.....

Wat moeten we doen als je toch door gaat met pesten?.....

Als je pest doe je dat stiekem, je weet dat het niet mag. Waarom doe je het dan toch? (je vindt het leuk, je vindt het stoer, het geeft je macht, je wilt de baas zijn) omdat.....

In vragenlijst 1 heb je gelezen hoe erg het is gepest te worden. Wat vind je daarvan?.....

Is dit de eerste keer dat jij deze vragenlijst invult? Ja, nee

Je krijgt een pauzekaartje. Zodra je op het schoolplein bent, moet je je melden bij de pleinwacht. Als je dat niet doet volgt een maatregel.

Werk je hieraan mee? Ja, nee

Lees de vragenlijst en je antwoorden nog een keer goed door. Heb je een verkeerd antwoord ingevuld, vraag dan een nieuw briefje en vul hierop het juiste antwoord in. Ben je niet helemaal eerlijk geweest, vraag dan ook een nieuw briefje en vul alles nog een keer opnieuw in.

Ik heb geen fouten gemaakt en ben heel eerlijk geweest, zonder iets te verzinnen.

Naam:.....

Datum.....

Handtekening.....

Bijlage 3:

Het pestbriefje				pauzekaart		
Ochtend				Middag		
	Begin	Pauze	Eind	Begin	Pauze	eind
ma						
Di						
wo						
do						
vr						

Bijlage 4:

Incidentenrapportage OBS De Spiegel	
Gegevens	
Ingevuld door:	
Datum en tijdstip incident:	
Weersgesteldheid	[zie weerstation, knmi]
Betrokkenen:	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.
Persoonlijk letsel?	Ja/nee
Schade aan materiaal?	
Plaats incident:	
Beschrijving van het incident	
Ingevuld door:	
[beschrijving]	
Suggesties verbeterpunten/ maatregelen ter preventie	
Ingevuld door:	
[beschrijving]	
Genomen maatregelen (datum gereed)	
Ingevuld door:	
[beschrijving]	